Željko Kipke

Grafike '77

Kolekcija Marinko Sudac

29. septembar – 11. oktobar 2014.

65 ГОДИНА ГРАФИЧКИ КОЛЕКТИВ 1949-2014

Galerija Grafički kolektiv
Beograd

ŽELJKO KIPKE: PRIMARNI I ANALITIČKI POSTUPCI U GRAFICI

Proteklo je gotovo četiri decenije od nastanka jedne serije grafičkih listova Željka Kipkea koja se sada na ovoj izložbi po prvi put prikazuje u celini, nedugo nakon što su svega četiri lista iz serije bile uključene u izložbu *Tabula rasa* u Zagrebu 2013.

Istovremeno sa ovim grafikama Kipke je radio primarne/analitičke slike koje su istorijsku valorizaciju doživele u dva navrata: na izložbama *Inovacije u hrvatskoj umjetnosti sedamdesetih* u Zagrebu 1982. i *Primjeri primarnog i analitičkog slikarstva u Jugoslaviji 1974-1980*. u Osijeku iste godine.

Budući da je od nastanka ovih grafika i njima bliskih slika prošlo dugo vremena, čini se potrebno u najkraćim crtama podsetiti na okolnosti koje su u sedamdesetim godinama prošlog veka uslovile pojave o kojima je reč. Događa se to, naime, u vreme pune aktuelnosti konceptualne umetnosti kada se osim dematerijalizacije umetničkog objekta vrše i operacije preispitivanja osnovnih jezičkih i medijskih svojstava klasičnih umetničkih disciplina, u prvom redu slikarstva. Ipak se u prvi mah činilo da se primarni i analitički slikarski postupci bave isključivo tehničkim operacijama, u suštini radilo se o znatno dubljim razlozima i dalekosežnijim ciljevima čiji je pravi smisao sažeo Tomaž Brejc u tekstu *Primarno, elementarno, procesualno: alternativni modeli aktuelne slikarske prakse* u katalogu Petog trijenala u Beogradu 1977.: „Samostalnost primarnog ili procesualnog slikarstva... ne označava nikakvu hermetičnost ili larpurlartističku bezbednost u teoriji i optičkom minimalizmu, nego dokazuje nužni zahtev političke realnosti našeg vremena da se krajnje kritički provere sredstva koja umetnicima stoje na raspolaganju". A to je, drugim rečima, podrazumevalo da su se tadašnji zastupnici primarnih i analitičkih postupaka u slikarstvu (i grafici) sasvim svesno bavili – jer upravo to je bio „nužni zahtev političke realnosti našeg vremena" – takvim postupcima da bi zahvaljujući njima zadržali punu kontrolu nad značenjem sopstvenog dela i time onemogućili da se njihovim umetničkim izjavama nametnu bilo kakva dodatna, neprimerna i proizvoljna čitanja i tumačenja.

Tokom 1977. Kipke je realizovao oko 30 grafičkih listova u tehnici duboke štampe, suve igle i litografije podeljenih prema medijskim postupcima i korištenim materijalima u osam ciklusa čiji nazivi glase: *Jetkanje*, *Crna*, *Crvena*, *crna i zelena*, *Suha igla*, *Metal i papir*, *Štampanje radi štampanja*, *Prelamanje metalne ploče* i *Pretisci*. Sam autor o osobinama ovih listova tvrdi sledeće: „Postupci s grafičkim papirom, metalnim ili kamenim podlogama te grafičkim bojama vrlo su blizu primarnim slikarskim postupcima, ali rezultat je isključivo u domenu grafičkog iskustva, više ili manje lišenog iluzionističkog učinka".

Danas, gotovo četiri decenije od njihovog nastanka, nikada u celini izlagani, ovi ciklusi ukazuju se ne samo kao deo jedne relativno daleke umetničke istorije, nego i kao nadalje vrlo sveže i reklo bi se trajno važeće karakteristike jezika i medija grafičke umetnosti. Jer, pre nego što će da postane predstava, priča, poruka, svaki vredni grafički list treba da bude *grafika* po svom bazičnom operativnom postupku. Baviti se primarnim i internim problemima jezika i medija bilo koje, pa tako i umetnosti grafike, izuzetno je zahtevan i odgovoran zadatak u koji mogu da se upuste tek oni retki autori koji umeju da produbljeno misle i tehnički krajnje precizno saopštavaju sopstvene umetničke zamisli i namere. A tek kada je umetnik ovladao ne samo operativnim postupcima nego i kada je temeljito preispitao konceptualne i u krajnjoj konsekvenciji ideološke premise sopstvene umetničke pozicije, tek tada sme da tvrdi kako dobro zna čime se, zapravo, bavi, kome se obraća i šta da očekuje od društvene i kulturne okoline u kojoj postoji i deluje.

Ješa Denegri

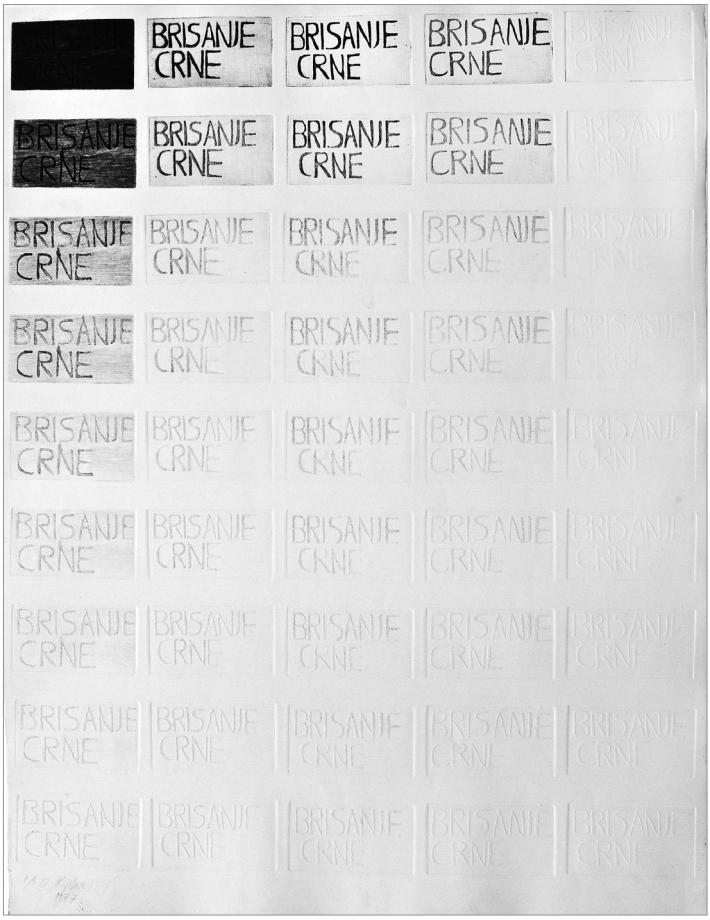

Brisanje crne, 1977, duboka štampa, 65.9×50 cm

Željko Kipke (Čakovec, 1953), slikar, pisac, povremeno stvara u području filma. Diplomirao je slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (1971–1976). Pohađao je Slikarsku majstorsku radionicu u Zagrebu (1976–1981). U početku se bavi primarnim i analitičkim slikarstvom, a od 1982. unosi ekspresivnost u svoja platna. U prvoj polovini osamdesetih snima kratke filmove u S8 formatu, kojima dokumentuje sopstvene akcije u javnim prostorima. U Njujorku izlaže 1989. na zajedničkoj izložbi u Artists Space. Tokom 1991. boravi u Marselju gde priređuje samostalnu izložbu. Predstavljao je Republiku Hrvatsku na Venecijanskom bijenalu 1993, a dve godine kasnije na Kairskom bijenalu. Piše eseje i kritike o eksperimentalnom filmu i likovnoj praksi u dnevnoj štampi i časopisima. Član je Međunarodnog udruženja likovnih kritičara (AICA) od 1997. i Hrvatskog društva filmskih kritičara. Učesnik je Zemanove (Harald Szeemann) autorske izložbe *Blut und Honig – Zukunft ist am Balkan* u Klosternojburgu kod Beča (Klosterneuburg/Wien) 2003. Selektor je hrvatskog paviljona 2007. na 52. Venecijanskom bijenalu. U poslednje vreme snima kratke filmske priče temeljene na snovima i koincidencijama (*Invisible Sculpture*, 2006; *Niner Stretch*, 2007; *Mali mačak i lav*, 2008; *Nevidljive galerije*, 2009; *Nadzorna kamera*, 2011). Ima objavljenih devet knjiga – od zbirke kratkih priča, jednogodišnjeg dnevnika (*Od veljače do veljače*, Zagreb, 2005), kataloga snova (*Sei-khai-reich*, Velika Gorica, 2006), knjige koincidencija (*Figura 17 – Nebo može pričekati*, Zagreb, 2007) do zbirke eseja i kritika o filmu i likovnoj praksi (*Glasnogovornici apokalipse*, Zagreb, 2012). Živi u Zagrebu.

zeljko.kipke1@zg.t-com.hr

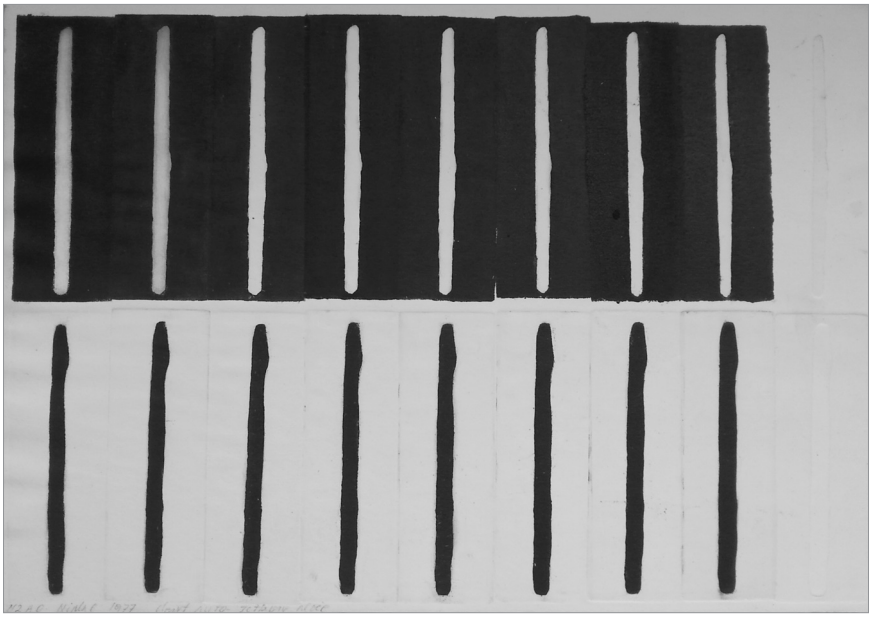

Jetkanje ploče devet puta, 1977, duboka štampa, 25.1×36.5 cm

Na korici: *15 puta crna*, 1977, duboka štampa, 37.7×32.7 cm

Izdavač: Grafički kolektiv Beograd, Obilićev venac 27; tel/fax: (+38111) 2627-785, 3285-92; e-mail: graficki@eunet.rs; www.grafickikolektiv.org
Urednik: Ljiljana Ćinkul; Umetnički savet: Branimir Karanović, Biljana Vuković, Dimitrije Pecić, Vladimir Veljašević i Jelena Jocić